

Рябчун Вікторія

спеціальність «Дизайн»

Науковий керівник: **Кравченко Наталія Іванівна**,

кандидат мистецтвознавства, доцент,

завідувач кафедри дизайну

Київського університету імені Бориса Грінченка

ЕТНІЧНІ МОТИВИ У ТРАКТУВАННІ ОБРАЗІВ КАРТ ТАРО В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ТРАДИЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто мистецький досвід Західної Європи щодо втілення етнічних мотивів в образах карт Таро та доведено необхідність переймати даний досвід задля збереження культури. Розглянуто значення образів етнічної культури у формуванні окремої особистості та важливість збереження традиційної культури у сучасному космополітичному світі. Виявлено потребу у вивченні західноєвропейських зразків інтеграції етнічних мотивів у сучасний дизайн карт Таро та загального підходу до етнічного мистецтва.

Ключові слова: *дизайн, карти Таро, західноєвропейське мистецтво, етнокультурна, символізм, традиційна культура.*

Важливість теми зумовлена потребою вивчення сучасного культурного простору задля збереження власної культурної традиції. В той час, як Європа пишається своєю культурою та міфологією, українці не вважають за потрібне вивчати і зберігати свої культурні пам'ятки. На жаль, криза культури призвела до того, що значна кількість пам'яток була втрачена, але в наших силах зберегти те, що залишилося і гармонійно вписати його в сучасне життя. Аналіз зразків колод Таро Західної Європи є необхідним кроком для усвідомлення важливості популяризації народної культури, а також використання етнічних мотивів у сучасних дизайн-проектах. Дана робота виконана на основі старовинних та сучасних колод карт Таро, спеціалізованої літератури.

Мета даної роботи полягає у вивченні етнічних мотивів в західноєвропейському дизайні карт Таро, обумовленні необхідності перейняття закордонного досвіду для створення дизайн-проектів карт Таро з українськими етнічними мотивами.

Об'єктом дослідження є етнічні мотиви в картах Таро Західної Європи (Таро Вісконті-Сфорца, Таро Етрусків, Таро Міфів Олімпу, Таро Священного кола, Таро кельтських фей, Таро Друїдів та ін.)

Предметом дослідження є старовинні та сучасні колоди Таро, розроблені на основі етнічної культури Західної Європи.

Новизна даної роботи. Оскільки серед більш, ніж півтори тисячі видів колод Таро немає жодної з українськими етнічними мотивами, дана робота сприятиме перейняттю закордонного досвіду і допоможе покласти край ігноруванню українських етнічних мотивів у розробках карт Таро.

Західна Європа уважно ставиться до вивчення історії та культури. Гордість за власну самобутність знаходила відображення у всіх сферах життя

людини, в повній мірі вона розкрилась і в мистецтві[8]. Численні художні пам'ятки, що дійшли до наших днів, та вибрані зразки сучасного мистецтва є цінним матеріалом для дослідження даної теми. Самобутніми та гідними уваги зразками західноєвропейської графіки є старовинні та сучасні колоди Таро, у яких в цікавій графічній формі відображено ставлення європейців до своєї культури. Традиція виготовлення та використання карт Таро прийшла в Європу за часів пізнього Середньовіччя[2]. Найдавнішою повною колодою, що збереглась до наших днів, є італійські колоди, які мають загальну назву «Таро Вісконті-Сфорца», які були виготовлені в 15-му столітті в Мілані (Рис.1).

Рис.1. Таро Вісконті-Сфорца

В той час карти здебільшого використовувались для гри, їх містичний сенс набув значення пізніше. Дизайн колоди Вісконті-Сфорца був витриманий в стилі середньовічних книжкових мініатюр, зображення малювалось вручну з використанням сусального золота. В даній колоді знайшли відображення також етнічні мотиви: одяг, орнаменти, зображені предмети відповідають реальним прототипам тогочасної Італії [4].

Не менш цікавими для дослідження є знамениті колоди так званого Марсельського Таро (Рис.2), які беруть свій початок у Франції XVII століття. В цей період в Європі відбувся сплеск цікавості до Таро і виробництво карт було налагоджене в Марселі, від назви якого і походить назва колоди [1]. Дана колода також витримана в стилі XVII століття з елементами мотивів середньовічної Італії.

Рис.2. Марсельське Таро

Цікавість до етнічних мотивів збереглась в Західній Європі і до сьогодні. Існує велика кількість колод Таро з етнічними мотивами, які створені сучасними європейськими художниками [9]. Найбільш популярними є давньогрецька тематика, кельтська та староанглійська, але цікаві зразки є серед багатьох інших тем [3]. Розглянемо деякі вибрані колоди сучасних майстрів. Першою знаковою колодою для даної роботи є Таро Етрусків (Etruscan Tarot) італійської авторки Сільвани Алазії (Рис.3).

Рис. 3. Таро Етрусків

В цій колоді відтворено стилістику етрусських ваз. На кожній карті показано зображення з номером картки і її назва шістьма мовами. Колористика карт також повністю відповідає оригінальним зразкам, в зображеннях багато відтінків вохри, синього та чорного кольорів. Сюжети карт перегукується з традиційними європейськими сюжетами Таро, але не повторюють їх. Наприклад, карта №16 «Вежа», яка традиційно зображується як зруйнована вежа, у яку влучає блискавка, в Таро етрусків зображена як розбитий глечик з традиційним етрусським орнаментом, тріщина на якому зображена у вигляді блискавки. Дана інтерпретація повністю зберігає традиційний символізм «Вежі», але стилістично відповідає етнічному оформленню колоди. На прикладі «Таро етрусків» ми бачимо гармонійне поєднання самобутнього етнічного мотиву і сучасної тарологічної традиції.

Не менш популярними є і використання давньогрецьких етнічних мотивів, наприклад, Таро Міфів Олімпу (Olympus Tarot) Манфреді Торальдо, де всі образи подані у вигляді давньогрецьких богів, героїв чи потвор. В цій колоді також використано традиційну давньогрецьку орнаментику і символи (Рис.4).

Рис.4. Таро міфів Олімпу

Наступним прикладом застосування етнічних мотивів є Таро Священного кола (Sacred Circe Tarot) британської художниці Анни Франклін. Колода була створена на основі зображень священних місць Давньої Британії, традиційних для неї рослин і тварин (Рис.5).

Рис.5. Таро Священного Кола

В основі яскравих і контрастних ілюстрацій - фотографії місцевих ландшафтів Британії, які з давніх часів вважалися священними. Особливістю даної колоди є те, що всі символи і назви арканів, які можуть трактуватися з християнської точки зору, замінені на персонажів британського фольклору. Дурень в даній колоді – Зелений чоловік (The Green Man), Верховний жрець – Друїд (The Druid), Світ – Світове дерево (The World Tree). В оформленні карт використані зображення традиційних священних рослин, тварин, каменів та традиційну орнаментику. Дана колода є цікавим прикладом переосмислення традиційних образів карт Таро в контексті етнічного стилю Британії.

Надзвичайно популярним є використання кельтських етнічних мотивів у розробках дизайну карт Таро. Наприклад, Кельтське Таро (Tarocchi Celtici) італійської художниці Лори Туан є яскравим прикладом використання етнічних мотивів у створенні образів класичної колоди Таро (Рис.6).

Рис. 6. Кельтське Таро

На зображенні кожного аркану ми можемо побачити традиційні кельтські орнаменти, а сюжети проілюстровано у відповідності до кельтських міфологічних образів. Аналогічні сюжети мають місце у Таро кельтських фей (Tarot of the Celtic Fairies) Ельдара Мінібаєва (Рис.7) і Таро Друїдів (Tarot of the Druids) Северино Баральді та Антоніо Лунателлі (Рис.8), у яких використано етнічну орнаментику та образи персонажів народного фольклору[5].

Рис.7. Таро кельтських фей

Рис.8. Таро друїдів

Подібних робіт дуже багато, кельтська тематика є надзвичайно популярною як у Західній Європі, так і в усьому світі. Це досягається популяризацією даної культури та збереженням історичних пам'яток. Інтерес до певної культури зростає, в наслідок чого етнічні мотиви інтегруються в сучасність та отримують живе продовження.

Також у західноєвропейському мистецтві Таро знайшла відображення єгипетська (Єгипетське Таро - Egyptian Tarot) (Рис.9) [6], індійська (Індійський оракул – Hindu Oracle of Awakening (Рис.10), індіанська (Таро американських індіанців - Native American Tarot (Рис.11)) етнічна тематика[10].

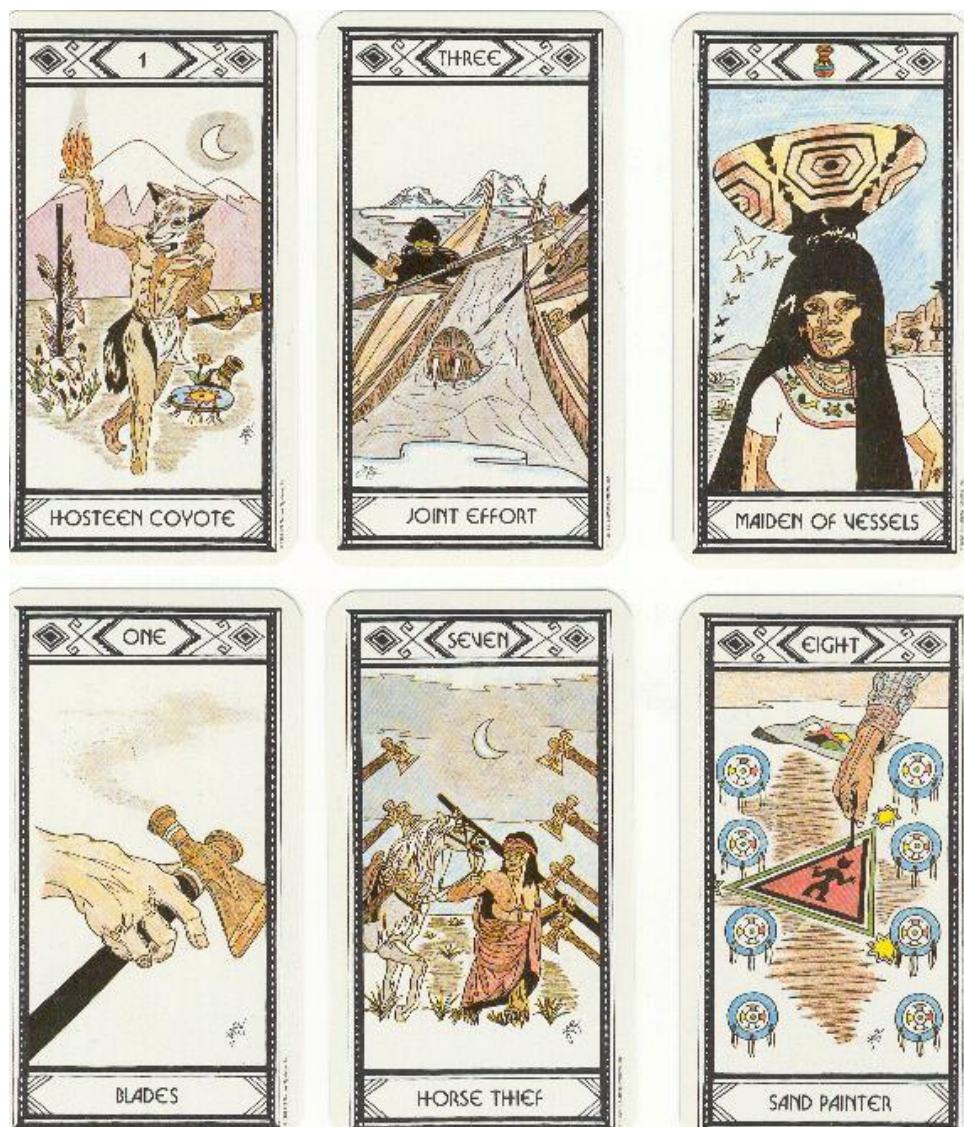

Рис.9. Єгипетське Таро

Рис. 10. Індійський оракул

Рис.11. Таро американських індіанців

На жаль, слов'янська тематика майже не знайшла відображення в західноєвропейському дизайні карт Таро і на сучасному ринку представлена лише у кількох варіантах (Таро Живої води (Рис.12), Таро слов'янських богів (Рис.13))[7]. Щодо української тематики карт Таро, то цей аспект не виявлено.

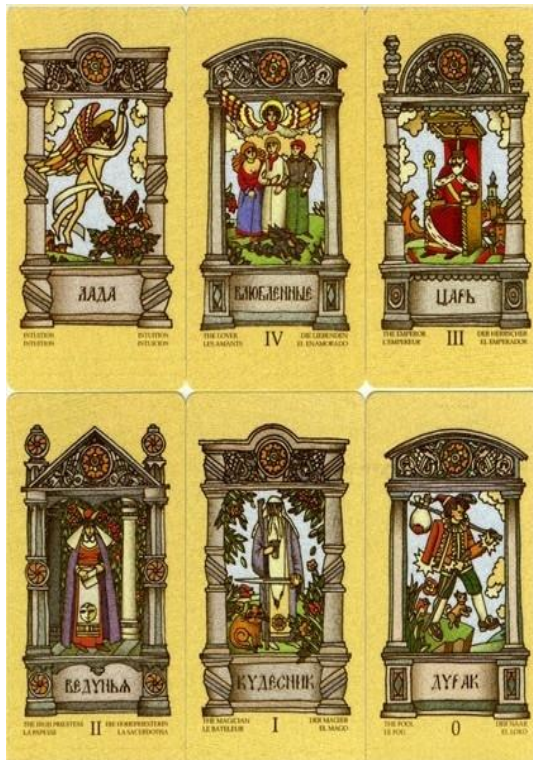

Рис.12. Таро Живої Води

Рис.13. Таро слов'янських богів

Висновок. Як показує західноєвропейський досвід, поєднання етнічних мотивів і традиційного символізму Таро є вдалим рішенням, адже рідна культура завжди викликає більший відклик у душі людини. Українська міфологія має величезну кількість яскравих образів, які б могли ідеально вписатися в структуру карт Таро і отримати нове життя у традиції Таро, яке порівняно недавно стало відомим на нашій території, але уже встигло завоювати популярність серед широкого кола шанувальників.

В культурній традиції Західної Європи етнічні мотиви власної культури є популярними та шанованими, дана тема не є прерогативою музеїв та книжок з історії, вона є живою та інтегрованою в сучасність, що є запорукою збереження національної самобутності. Художники й художниці Європи не соромляться популяризувати власну культуру й використовувати традиційні етнічні мотиви у дизайн-розробках карт Таро, що є гарним прикладом для України, адже наша культура є не менш цікавою, самобутньою та естетично привабливою, ніж інші і вона заслуговує на гідне відображення у мистецтві та дизайні.

ПОСИЛАННЯ

1. Бен-Дов Й. Марсельское Таро. Метод открытого чтения карт / Йоав Бен-Дов. – Київ: Софія, 2015. – 320 с.
2. Ігнатов О. Таро Золотої Зари / Олексій Ігнатов., 2017. – 230 с.
3. Костенко А. Таро Уэйта как система. История, теория и практика / Андрей Костенко. – Київ: Софія, 2013. – 352 с.
4. Каплан С. Классика Таро. Происхождение, история, гадание / Стюарт Каплан., 2011. – 205 с.

5. МакЕлрой М. Таро Роща Фей. Сказка Волшебного леса / Марк МакЕлрой., 2014. – 190 с.
6. Невський Д. Карты Таро. Таро и каббала / Дмитро Невський., 2017. – 306 с.
7. Сиренко Н. Ответы Славянских Богов. Славянская символика и толкования в работе с колодой Таро / Наталія Сиренко., 2017. – 330 с.
8. Соболєвська О. 22 сказки о Таро / Олена Соболєвська., 2014.
9. Чайкіна Н. Таро ХХІ-го века. Универсальный справочник для работы с различными колодами Таро / Ніна Чайкіна., 2016. – 340 с.
10. Чалова Ю. Колода Таро. Архетипы, предсказания, расклады / Юлія Чалова., 2018. – 270 с.